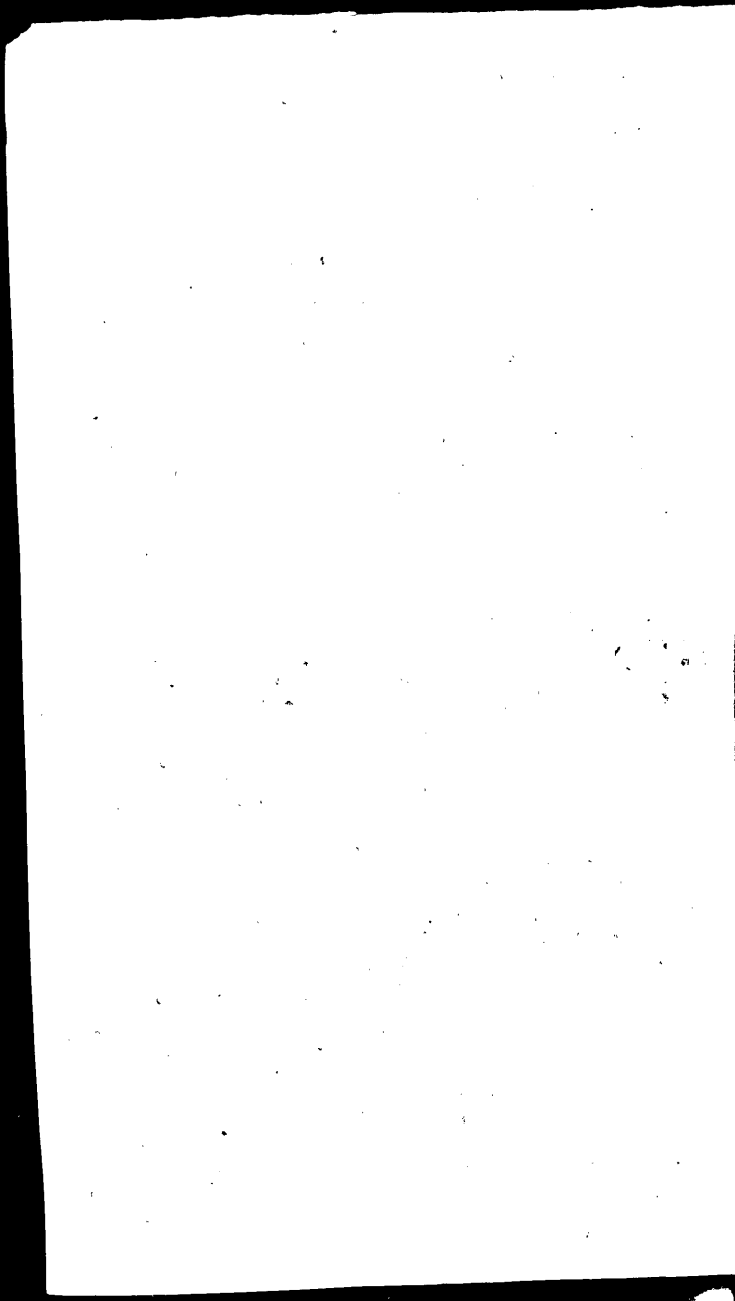

459

C

9

489 ~~K~~ 163

kw 459
Cg

P L A N

V A N

INTEKENING,

en Proeve eener Overzetting van

TEMORA,

E E N

HELDENDICHT

IN A G T Z A N G E N,

in de *Caledonische* of *Gallische Taal*,

D O O R

OSSIAN DEN ZOON VAN FINGAL

OPGESTELD:

Naar 't Franfch van den Heer

MARQUIS DE ST. SIMON.

T E G O U D A,

BY WOUTER VERBLAAUW,

Boekverkooper.

III

B E R I C H T.

Schoon te wel overtuigd van den goeden smaak onzer Landgenoten, om te twyfelen of een gedicht, van zo veele verdienften, als dat van Ossian, by hun wel zoude ontfangen worden, zal ons echter (hopen wy) niemand kwalyk nemen, dat wy enige nieuwsgierigheid toonen, om te weten of hun voornemen om dit boek te kopen, als 't zal gedrukt zyn, zo goed is als hun smaak; wyl wy thands in 't geval zyn, van enig belang in beide te hebben, eer wy ons over verlore moeite en kosten beklagen. Te meer, daar aan eene kant, de geene, voor wien deze overzetting eigentlyk geschikt zou zyn, dat is, die Engelsch, Fransch noch Hoogduitsch lezen, geene de minste kennis van den verhevenen styl en den wyze dezes ouden dichters kunnen hebben, dan mischien uit eene proeve die men daar van vind in 't lyden van den jongen Werther, en de Julia van den Hr. Feith onder den naam van Alpin; en aan den anderen kant de rymloze poësie niet algemeen word goedgekeurd, en met genoeg gelezen. Om dezelve dan te gemoet te komen, in hoope van van hunne zyde dezelfde beleefdheid weer te ge
nie

nieten, (en niemand zal ons ten kwade duiden, dat wy een zo algemeen aangenomen Systema volgen, wyl 't altyd min of meer bespotlyk is zich te willen uitzonderen) zullen wy hun een verslag van ons voornemen geven, en eene kleine proeve beide van de voortreffelyke voorrede der fransche uitgave, die wy menen te volgen om redenen straks te melden, en van 't werk zelf hier by voegen, en onze inschikkelyke Landgenoten zullen ons immers deze moeite niet vergeeffch laten doen.

Wy zullen dan de originele Engelsche uitgave niet volgen om ééne grote reden, die alleen genoeg kon schynen, zo 't ons op een reden of twee aankwam, naamlyk dat wy die niet bezitten, en na veele aangewende moeite hier te land niet magtig kunnen worden ook; ten anderen om dat wy dus dat doorknede voorwerk zouden verliezen, 't welk in de fransche is, en 't geen zo veel geeft tot ver'tand van de historie der Caledoniers, onzen dichter daar uit oorspronklyk, en deszelfs werk, dat wy onze (mischien toekomstige) lezers veel te kort zouden doen, indien wy hun 't zelve onthielden. Ten derden en laatsten geloven wy ook niet dat wy 'er heel veel aan zullen verliezen, al missen wy 't origineel; want

gelyk wy in een welgetroffen Pourtrait, zelfs van iemand dien wy niet kennen, dikwyls trekken vinden, zo characteriserende, dat wy niet twyfel en te besluiten, dat dit beeld den bedoelden persoon noodwendig moet geleen hebben; zo meenen wy ook in de overzetting van den Heer Marquis de St. Simon zo veel bewys van getrouwe volging ontdekt te hebben, dat wy gerust besluiten, dat het met het origineel byna niets kan verschelen. Echter zullen wy ons best doen om het te bekomen, en in dat geval, en anders niet, 'er gebruik van maken, om zommige plaatsen naar te volgen, die zich mischien natuurlyker in hollandsch dan in fransch zullen laten overbrengen, gelyk zulks door enkele woorden of spreekwyzen, die twee talen met elkan- deren en met gene andere gemeen hebben, kan veroorzaakt worden.

Wy zullen dan dezen Osian geven zo als hy in 't fransch is, dat is 't gedeelte, 't welk Temora heet, met de aanmerkingen tot verstand dienende; 'er van ons zelve weinig of mischien niets by doen, (waarby, in vertrouwen gezegd, niemand schade zal lyden,) en twyl in de Engelsche Editie noch veele stukken onvertaald zyn, mischien ook onze kragten in dezen beproeven, doch de Lezers
(ver-

(vergeef my, dat de hoogmoed van voor 't eerst in 't publicq te verschynen, my weér doet onderstellen, die te zullen hebben) kunnen verzekerd zyn, als dit laatste niet zo wel mocht gaan, scheiden wy daar van, en berusten by het fransch; want zedert dat ik in een mooy boek met printen eene historie van Icarus en noch eene van Phaëton heb gelezen, heb ik een schrik voor te hoog klimmen. De fransche uitgave beslaat omtrend 300 bladzijden in 8°, de hollandsche zal wel enige meer zyn; men zal ieder vel, als naar gewoonte, op 1½ St: rekenen, en geen geld vorderen, wel te verstaan, voor de aflevering. Een getal van 300 Intekenaren zal genoeg zyn om aanstonds met drukken te beginnen, en men zal de Intekening sluiten met het eind van Juny; wanneer ieder der Heeren Boekhandelaren verzogt word zyn getal van Intekenaren op te geven; men zal dezelfde letter en papier gebruiken, als waar mede deze proeven gedrukt zyn, en aan niemand, buiten de Intekenaren, een exemplaar afleveren, minder dan tegen 2 St: 't vel.

Wy laten dan, om den Lezer van dit bericht wat nader met Osfian bekend te maken, enige fragmenten volgen uit de

V O O R R E D E.

Dewyl de oudheid der Gedichten van Ossian, en de goede trou van Macpherfon, die dezelve heeft overgezet, thands buiten tegenspraak zyn, moet men den staat der Caledoniers onder de regering van Fingal, als die der zuivere natuur aanmerken. De Caledoniers hadden geen 't minste denkbeeld van hunne afkomst, of van den tyd, waar op hunne Vadersen de Bergen (van Schotland) betrokken hadden, die zy bewoonden; zy beschouwden zich als 't meest vrye en onafhanklyke volk van den Aardbodem. — In den boezem van zulk een volk, van alle beredeneerde wetenschappen, en byna alle kunsten ontbloomt, alle deugden, alle heldhaftigheid, en alle de grootmoedige denkbeelden te vinden, die de beste opvoeding, en de beste Godsdienst in staat zyn te geven, is gewis een troost voor de menschlykheid. De Caledoniers waren betrachters dier schone wysgeerte, die de wyzen onzer eeuw prediken, zy waren deugzaam en weldadig. De natuur graveerde in ieder hart de deugden van iederen staat. De Overste was dapper en regtvaardig, de gemeene krygsman hakende naar den zelfden roem, voegde by denzelfden geest, dien ener
vol-

volmaakte gehoorzaamheid, de zedigheid en trouw der vrouwen evenaarde de dapper — en grootmoedigheid der mannen. Alle zogten om ftryd de gelegenheden om de menschlykheid eer aan te doen, door 't volbrengen van de zuiverste wetten der gastyryheid. — Tacitus was van gedachten, dat het Eiland Albion was bevolkt geworden door twee volkplantingen, komende van 't Noorden en 't Zuiden; — Macpherson in zyne geleerde Inleiding tot de Historie van Grootbrittannie en Yrland, zegt, dat ten tyde van Cæsar 't Eiland Albion bewoond was door drie natien, tuffchen wier gewoontens en zeden gene overeenkomst was, en wier taal drie tongvallen maakte, die den zelfden oorsprong aanduiden. De eerste dezer natien waren de Gaels of Cacls-don, of Caledoniers afkomstig van de Gaulen, langen tyd voor dat de kunsten en beschaafdheid aldaar waren ingevoerd. — Cæsar — spreekt van gene Caledoniers, die hy ook niet kende. Julius Agricola Gouverneur van Bretagne onder de regering van Vespasiaan, Titus en Domitiaan, 't eiland rond gevaren zynde, en geen kans ziende om zich in Caledonie te vestigen, deed eenen muur bouwen, die 't eiland doorsneed van de Oost- tot de Wester zee, van 't Canaal tot aan de

rivier de Tyne, dwars door de Provincien thands genaamd Cumberland, en Northumberland. — Tren-mor (hun Stamvader) moet de Druides verjaagd hebben omtrend het begin der tweede eeuw; zyn leven, dat van Trathal en Conar zyne twee zoons met dat van Comhall zynen kleinzoon vervuld omtrend deze eeuw. Ik onderstel dat Fingal geboren wierd in 't Jaar 193. 't zelfde jaar, waar in zyn vader Comhall stierf; deze jonge Vorst stelde zich in 215 aan 't hoofd zyner Stam, en behaalde op Caracalla de overwinning van Carun: kort daar na trouwde hy met Roscrana, dochter van Cormac Koning van Temora in Erin, (Yrland) waarby hy Osfian verwekte, die naderhand getrouwd is met Erivallin dochter van enen oversten der Firbolgs in Erin, waar uit Oscar geboren wierd omtrend het Jaar 267. Oscar 20 jaren oud, dat is in 't Jaar 287 sloeg Carausius dicht by Carun: 't volgende Jaar volgde hy zynen Vader en Grootvader in den Oorlog van Erin, waar Cairbar hem doodde, gelyk in 't dichtstuk van Temora gezegd word.

— De Caledoniers bewaarden in hunne gedichten en de gezangen hunner Barden, die niet altyd geschreven waren, de historie zommiger gebeurtenissen, en de merkwaardigste trekken hunner Vorsten, maar de tyd daar van

was

was altyd onzeker. — 't Dichtstuk **Temora** kan niet begrepen worden met het eens ter vlugt te lezen. Die voornemens is het niet meer dan eens te lezen, om 'er alle schoonheden een voor een uit op te speuren, kan zich niet verbeelden de verdienlen 'er van te kennen. — In alle deze dichtstukken is Ossian zich zelveu gelyk in verhevenheid; hy schildert de hartstochten met edelheid, en de deugden met waardigheid: zyne tooneelen zyn aangenaam door hunne verscheidenheid, en doen ons belang stellen in alle de brave daden zynor helden, hunne tederheid in 't stuk van liefde en vriendschap, hunne verknochtheid aan Ouders en Vaderlan. Men lagt van genoeg by de zagte verbeelding dier boschen, daar de schonen het hart betoveren, door hare lugtigheid, hare aantoklykheden en maatgezang — Myne verbeelding (zegt de Marq. de St. Simon, en deze woorden mogen wy ook gedeeltelyk de onze maken) verhit door deze beeltenissen, wierd geheel vervoerd om in myne taal schoonheden te geven, overeenkomstig, zo 't mooglyk was, met die welke my in 't Engelsch zo veel genoeg hadden verschaft. —

t Dichtstuk **Temora** is opgesteld door Os-

fian Zoon van Fingal, Broeder van Fillan, en Vader van Oscar; het zelve is verdeeld in agt Zangen. Het begin van den eersten vertoond ons de onrust van een knagend geweten in den perfoon van Cairbar, Vorst van Atha (in de Provincie van Connaught, in Yrland) tegen wien Fingal dezen Oorlog ondernam, om dat hy, den jongen Koning Cormac in zyn Palais van Temora verraderlyk vermoord hebbende, zich op den Throon van Ullin had geplaatst, in de volgende be-
woordingen.

TEMORA. I. BOEK.

De blauwe golven van Ullin, ruischten voort by de flikkering van 't licht. De dag spreide haren glans over de Bergen, met groen bedekt. De Bomen bewogen hunne bruine toppen door 't geblaas van eenen frisschen wind. De onrustige beeken stortten hare bruisfchende wateren uit. Twee groene Bergen met oude eiken omringd, besloten ene kleine vlakte. Een snelle vloed deed daar zyne blaauwagtige wateren voortstromen. Cairbar d' Atha stond onbeweeglyk aan hare oevers. De spiets van dien Vorst, diende hem tot een steunfel; de schrik schilderde zich in zyne verwilderde oogen. Zyn geest vertegen-
woor-

woordigde hem Cormac, bedekt met alle zyne bloedende wonden. De bleeke geest van dien jongen Vorst verscheen hem in de duisternis. 't Bloed stroomde uit de zyde van dit verschynsel, driemaal sloot Cairbar zyne spiets tegen de aarde, en driemaal greep hy met woede naar zynen baard. Hy stapte met een' afgebroken tred; dikwyls stond hy stil, en sloeg met zyne gespierde armen. Hy is als de wolk in de Woestyne, die ieder adem des winds van gedaante doet veranderen, een stille schrik heerscht in de naburige dalen, zy beeyen alle de eene na de andere de woede van 't onweer te gevoelen. De Koning eindlyk zyne zinnen verzamelende vatte zyne spiets, met eene scherpe punt gewapend. Hy wende zyne oogen naar de vlakke van Lena: zyne boden komen te rug van de oevers der wde zee: de vrees doet hun hunne treden verdubbelen, en dikwyls zien zy om.

Cairbar hoorde dat de magtige (Fingal met zyn leger) naby waren, hy riep zyne slugge opperhoofden te zamen.

Cairbar hoorde hunne woorden aan zonder die af te breken, gelyk aan eene wolk, die van 't onweer zwanger gaat, zy blyft treurig hangende boven Cromla, tot op 't

ogenblik dat de snelle Blixem los barst uit hare zyde; het flikk'rend schynzel verligt 't gehele dal, de geesten des onweders verheugen zich. Zodanig vertoonde zich de zwygende Koning van Temora, die eindlyk in deze woorden uitbrak.

Het voornemen van Cairbar zynde, Oscar volgens gewoonte voor den slag ter feest te nodigen, en aldaar te vermoorden, zo bereid ons Ofsian op eene kunstige wys voor tot zynen dood, door deze aanspraak aan Malvina, verloofde Bruid van Oscar:

Dochter van Toscar, waartoe deze tranen? hy is noch niet verslagen! hoe vele krygshelden moeten van zyne hand sneuvelen, eer dat myn Held bezwykt! zie hen nedervallen voor mynen Zoon, gelyk de bomen des wouds, als een woedend verschynzel in den nacht 'er dwars door druifcht, en met zynen vuist hunne groene hoofden aangrypt! Morlath valt; Morannan geeft den geest: Connachar sparteld in zyn bloed. Cairbar deinst van vreze voor 't zwaard van Oscar: hy verbergt zich wegkruipende achter eene rots, verheft zyne spiets, zonder bemerkt te worden, en doortoot de zyde van mynen Oscar. Het schild des Helds weerhield hem in zynen val, hy hield zich op

op

op zyne knie, en zyne spiets bleef noch in zyne hand. — Zie Cairbar den verrader; hy valt! 't staal doorklieft zynen schedel, en dringt in tuschen zyne roffe haren. Hy legt uitgestrekt als de verbryzelde rotz, wiens scherpe punten Cromla doet van een splyten. Maar Oscar zal zich niet weer ophieven. Hy blyft rusten op zyn schild. Zyne gevreesde hand laat de spiets niet los.

Vervolgens komt Fingal op 't gerugt aangevlogen, vind zynen Kleinzoon stervende, en stort de volgende klagt over hem uit:

Gy sneuvelt dan myn Oscar, in 't midden van uwen loop! 't harte des grysaards klopt op u! hy ziet de veldslagen die op u wachten; veldslagen die naby waren, maar nu ontroofd aan uwen roem! wanneer zal de vreugd op Selma weer kunnen wonen? wanneer zal zich de neerslagtigheid verwyderen van Morvan? myne Zoonen vallen den een na den anderen. Fingal zal haast de laatste van zynen Stam zyn, myn roem gaat verdwynen, myn ouderdom zal beroofd van vrinden zyn, ik zal overblyven in myn Palais als ene donkre wolk, ik zal niet meer wachten op de terugkomst van enen Zoon, by 't roemrugtig geklank zynér wapenen. Weent, gy
hel-

helden van Morvan, Oscar zal zich niet weer opheffen!

Eindelijk beschryft hy Oscar stervende dus:
 " Als Oscar zyne vrienden rondom zich zag, zwol zyn bleke borst op van zugten — de weeklagen der oude Vorsten, (zeide hy,) 't gehuil myner honden, de onafgebroke toon der treurzangen, hebben de ziel van Oscar vertedert. Myne ziel die nooyt vertederd was: zy was gelyk het staal van mynen degen. Osfian breng my over naar onze bergen; sticht daar 't gedenkteken van mynen roem. Plaats in myne naauwe woning den hoorn, die ik op de dassejagt droeg, en mynen degen. De stromende beeke zal mogelijk na vele dagen de aarde afkabbelen, de jager het staal vinden, en zeggen, DIT WAS HET ZWAARD VAN OSCAR.

De imborst van Cathmor steekt by die van Cairbar zynen Broeder by uitnemenheid ten voordeele van den eersten af in 't verhaal dat Althan doet aan Fingal van den moord van Cormac en de wreedheid aan de Barden gepleegt, die hy in onderaardsche holcn hield opgesloten, tot dat Cathmor hem 't volgend verwyt deed,

Hy

Hy hoorde onze stem uit de onderaardsche holen, hy sloeg zyne vergramde blikken op Cairbar Vorst van Atha! tot hoe lang zult gy de straf myner ziele uitmaken? uw hart gelykt de rotzen der woestyne, en uwe overdenkingen zyn doodlyk. — Maar gy zyt de Broeder van Cathmor, en zyn arm zal u onderiteunen in uwe gevegten — de ziel echter van Cathmor gelykt niet naar de uwe, laage krygsman! de zuiverheid van mynen boezem is bevlakt door uwe daden: de Barden zullen mynen roem niet opzingen, mooglyk zullen zy zeggen: Cathmor was dapper, maar hy streed voor den stuggen Cairbar, zy zullen niet stilzwygen myn graf voorbygaan, myn roem zal niet verbreid worden — Cairbar! ontsa de Barden: zy zyn de kinderen der vorige eeuwen, hunne stem moet zich doen horen, als de Koningen van Temora zullen ophouden.

In 't begin van den tweden Zang betreurd Osfian zynen Zoon in de stille nacht.

Vader der helden, Trenmor die uwen zetel hebt in den schoot der woedende Orcanen! waar de donder zyne brandende voetstappen in de voortgedrevene wolken drukt! open uw Palais, dat de onweren omringen! dat de
Bar-

Barden der verlope eeuwen tot ons nederdalen! dat zy naderen; en dat hunne Zangen zich verenigen met de welluidenheid hunner harpen, die men maar ten halven ontdekt.

't Is niet een eenvoudige bewoner van enige vogtige valleje die zich vertoont; 't is geen onbekend jager aan den oever dezer rivieren; maar een Overste der wagenen, Oscar, die uit 't midden der veldslagen komt. Wat verandering, ô myn Zoon, in uwen luiters by 't geen gy waart in de donkere vlakke van Lena! de winden voeren u op in de slippen hunner klederen, en hun gedruisch weergalmt in de Hemelen.

Ziet gy uwen Vader niet aan de rivier der nacht? — De Vorsten van Morvan slapen hier ver af. — Zy hebben ook gene Zonen verloren. — Maar gy hebt enen held verloren, o gy Vorsten van Morvan der rivieren! wie was hem gelyk in kragten? als de stryd, gelyk aan de bruischende golven der zee, zyne baaren voortrolde, die zyn schild deed affluiten? maar waartoe deze wolk in de ziele van Osfian? zy moet niets horen dan van zynen moed in de gevaren. Erin is naby, zo wel als zyn leger. De Koning van Morvan is alleen — Gy zult niet alleen zyn, ô myn Vader! zo lang als ik deze spjets zal kunnen voeren.

